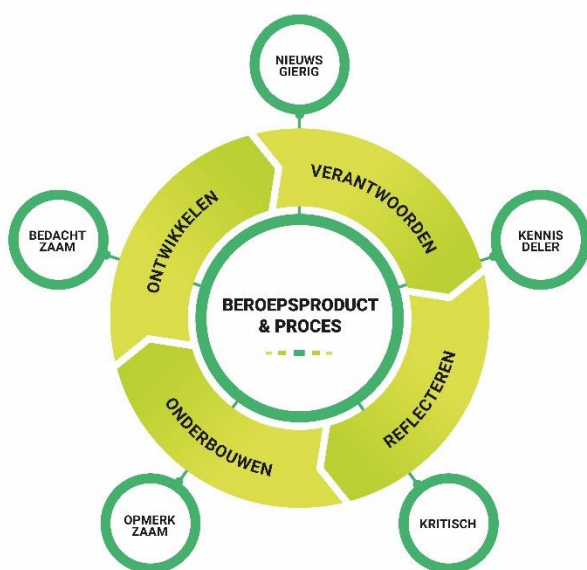

Studiehandleiding
Onderzoekend vermogen in leerjaar 3

**Ik handel in
de beroepcontext**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding.....	4
Hoofdstuk 1	5
Leeruitkomsten en doelen	5
Leeruitkomst.....	5
Doelen	5
Hoofdstuk 2	6
Versterken, verbreden of verdiepen?	6
Versterken	6
Doorontwikkelen door verbreden of verdiepen	6
Je wilt verbreden	6
Je wilt verdiepen	7
Hoofdstuk 3	7
Toetsing.....	7
Beoordelingsinstrumenten.....	10
Literatuur.....	10
Bijlage	11
Verantwoording	11
Uitgangspunten	11
Suggesties voor invulling begeleiding	13
De bekwaamheidseisen voor de leraar (v)mbo	18
Studiebelasting.....	18

Inleiding

Deze studiehandleiding geeft informatie over onderzoekend vermogen en is bedoeld voor alle derdejaars docenten in opleiding (DIO) en hun begeleiders. Het derde jaar maakt onderdeel uit van de hoofdfase en werkt toe naar een voorbereiding op de afstudeerfase.

In het tweede studiejaar heb je een formatieve beoordeling gehad, waarin je samen met je begeleider en op basis van je zelfbeoordeling hebt verkend hoe het staat met jouw onderzoekend vermogen: je onderzoekende houding, evidence informed werken en onderzoeksmatig werken. Op basis daarvan kies je in het derde jaar een passend vervolg: versterken, verbreden of verdiepen.

Bij *versterken* richt je je op het ontwikkelen van aspecten die nog niet 'op niveau' zijn. Bij *verbreden* of *verdiepen* vervolg je je ontwikkeling juist door je handelingsrepertoire uit te breiden of op een hoger, meer methodologisch niveau te brengen.

Deze ontwikkeling bereidt je voor op het zelfstandig en onder eigen regie uitvoeren van het afstudeeronderdeel *Eindproduct Beroepsproduct Onderzoekend vermogen* in leerjaar 4, op bachelorniveau.

In het eerste hoofdstuk lees je meer over de leeruitkomst en de leerdoelen. In hoofdstuk 2 lees je op basis waarvan je in overleg met de betrokken docent, je besluit te gaat versterken, verbreden of verdiepen. De werkwijze is opgenomen als bijlage. De studiehandleiding wordt afgesloten met een hoofdstuk over toetsing.

Ook in het derde jaar maak je als DIO onderdeel uit van een leerteam. De locatie van dat team is de hogeschool of de school waar je werkt en leert. Het leerteam wordt begeleid door een docent. Je pakt in het derde jaar (nog meer) de eigen regie bijvoorbeeld in de vorm van feedback verzamelen en je bent in toenemende mate in staat om aan te geven welke type begeleiding je nodig hebt, je hulpvraag te formuleren.

Ook deze studiehandleiding kent een student- en een docentdeel. Het studentdeel geeft inhoudelijke informatie over de activiteiten die je uit gaat voeren. Ook nu geldt dat alle activiteiten die je onderneemt een relatie hebben met het beroepsbeeld van een leraar in het VO/MBO en de bekwaamheidseisen.

In het docentendeel verantwoorden we wat we doen en waarom op deze wijze. We geven suggesties over de manier waarop de verschillende trajecten, versterken, verdiepen en verbreden kunnen worden ingezet.

We wensen je veel succes bij het verder ontwikkelen van je onderzoekend vermogen.

Noot voor docenten-in-opleiding op partnerschapscholen:

De begeleiding en/of beoordeling kunnen op onderdelen afwijken van deze studiehandleiding. Je houdt je aan de werkwijze van de partnerschool.

Hoofdstuk 1

Leeruitkomsten en doelen

In dit hoofdstuk benoemen we de leeruitkomst. Omdat het werken met leeruitkomsten relatief nieuw is, worden de doelen ook genoemd.

Leeruitkomst

Je toont overtuigd te zijn van je onderzoekende houding. Je kiest een passende werkwijze (versterken, verdiepen, verbreden) en vanuit een toenemende mate van complexiteit en zelfstandigheid selecteer je een nieuwsgierigheidsvraag vanuit de onderwijspraktijk. Persoonlijke kwaliteiten en professioneel handelen zet je in bij de beantwoording van de vraag. Tegelijkertijd zet je op verantwoorde en methodische wijze (inter)nationale bronnen en instrumenten in die bijdragen aan een antwoord op de vraag. Het ontworpen beroepsproduct deel je logisch en verantwoord met betrokkenen. Je evalueert bruikbaarheid, effectiviteit en efficiëntie van het beroepsproduct. Je haalt feedback op en benoemt suggesties voor verbetering van het beroepsproduct. Je presenteert het beroepsproduct aan stakeholders. Je reflecteert op hoe jouw wijze van professioneel handelen en de onderzoekende houding kunnen bijgedragen aan de ontwikkeling tot startbekwaam docent.

Doelen

Naast de leeruitkomsten formuleren we ook doelen. Aan het einde van de onderwijseenheid onderzoekend vermogen leerjaar 3:

1. toont de DIO een onderzoekende houding op het niveau 'overtuigd zijn van';
2. werkt de DIO evidence informed;
3. heeft de DIO het eigen niveau van onderzoeksmatig werken doorontwikkeld.

Hoofdstuk 2

Versterken, verbreden of verdiepen?

In dit hoofdstuk lees je waarop je jouw keuze baseert om te versterken, verbreden of verdiepen. De zelfbeoordeling speelt hierin een belangrijke rol als reflectief instrument. Mogelijk overbodig gesteld, maar de begrippen beginner tot en met topper slaan alleen op het niveau van waar jij staat als het om onderzoekend vermogen gaat.

	beginner	onderweg	op niveau	topper
onderzoekende houding				
evidence informed werken				
onderzoeksmatig werken				

Figuur 1. Zelfbeoordeling aspecten onderzoekend vermogen

In de voorkeurs route is in het voorgaande leerjaar het proces onderzoekend vermogen formatief getoetst. Daaruit is duidelijk geworden waar je nu staat als het om onderzoekend vermogen gaat.

Versterken

De DIO die zichzelf op één of meerdere aspecten van onderzoekend vermogen (onderzoekende houding, evidence-informed werken en/of onderzoeksmatig werken) beoordeelt als 'beginner' of 'onderweg', wordt geadviseerd om dit vermogen te versterken. De werkwijze voor het verbetertraject wordt beschreven in hoofdstuk 3. Het doel van dit traject is om elk van de drie aspecten minimaal tot het niveau 'op niveau' te ontwikkelen, zodat de student in het vierde jaar goed voorbereid is om het Eindproduct Beroepsproduct Onderzoekend Vermogen op bachelorniveau succesvol te kunnen afronden.

Doorontwikkelen door verbreden of verdiepen

De DIO die zichzelf op alle drie aspecten van onderzoekend vermogen als 'op niveau' beoordeelt – en mogelijk op onderdelen als 'topper' – gebruikt het derde leerjaar om het onderzoekend vermogen verder te verdiepen of te verbreden.

Je wilt verbreden ...

Bij verbreden draait het om het uitbreiden van je ontwerp repertoire. Tot nu toe heb je beroepsproducten ontworpen aan de hand van de stappen van vraagarticulatie tot en met kennisdeling. Er zijn echter ook andere ontwerpaanpakken mogelijk. Als je je kennis en vaardigheden wilt verbreden, kun je bijvoorbeeld kiezen voor Design Thinking of Lesson Study. Hanteert jouw opleidingsschool een eigen ontwerpbenadering, dan is het logisch om daarbij aan te sluiten.

Je wilt verdiepen ...

Bij verdiepen maak je een verdiepingsslag in de methodologische basis van je onderzoekend vermogen. Je doorloopt opnieuw de stappen van vraagarticulatie tot en met kennisdeling, maar richt je nu nadrukkelijk op de kwaliteit van de stappen *verzamelen* en *antwoorden*. Je verdiept je in wetenschappelijke perspectieven op onderzoeksmethoden en -technieken, waarbij je keuzes expliciet maakt, gedetailleerd beschrijft en zorgvuldig verantwoordt. Zo ontwikkel je je verder in het onderzoeksmatig werken. Dit is vooral relevant als je overweegt om in de toekomst een masteropleiding te volgen.

Hoofdstuk 3

Toetsing

Onderzoekend vermogen gaat over het proces dat wordt ingezet om een beroepsproduct te ontwerpen waarmee je je eigen onderwijs versterkt. Zie ook de illustratie op de voorpagina. Zowel het proces als de producten worden summatief getoetst. Het proces en het product worden uitgewerkt in een plan van aanpak en uiteindelijk uitgewerkt in een beroepsproduct (zie rubric).

Proces

Het proces van onderzoekend vermogen komt tot uiting in gerichte, onderbouwde reflectie op je werkwijze en leerervaringen. Het proces wordt summatief getoetst. Immers, beschikken over onderzoekend vermogen op minimaal voldoende niveau, is voorwaarde om het afstudeertraject in leerjaar 4 kansrijk in te gaan.

Toetsmatrijs voor het proces

In dit derde jaar verwachten we dat je overtuigd bent van het belang van onderzoekend vermogen voor het uitvoeren van je beroep.

Tabel 1. Toetsmatrijs voor het proces

Aan het einde van de onderwijseenheid onderzoekend vermogen leerjaar 3	Open staan voor	Bereidheid tot	Waarderen	Overtuigd zijn van	Getypeerd worden door
toont de DIO een onderzoekende houding op het niveau 'overtuigd zijn van'*				v	

verantwoordt en onderbouwt de DIO het evidence informed werken				v	
laat de DIO doorontwikkeling van het eigen niveau van onderzoeksmatig werken zien				v	

*Criteria tonen toenemende mate van verinnerlijking (gebaseerd op taxonomieën van Krathwohl, Bloom, & Masia, 1964) en Martin & Reigeluth, 1999).

Product

Je werkt in deze module een plan van aanpak en een beroepsproduct uit dat bestaat uit in totaal zes fasen (zie rubric). Je onderbouwt daarin je keuzes en ontwikkeling aan de hand van de criteria.

Toetsmatrijs voor het product

In dit derde jaar verwachten we producten die aansluiten bij het traject dat is uitgevoerd (zie tabel 2).

Tabel 2. Toetsmatrijs voor het product

Aan het einde van de onderwijseenheid onderzoekend vermogen leerjaar 3* en **	%	Onthouden	Begrijpen	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Creëren
de DIO bewijst verbetering van het onderzoekend vermogen. (onderzoekende houding, evidence informed werken, onderzoeksmatig werken).	100			√			
de DIO bewijst doorontwikkeling van het onderzoekend vermogen aan de hand van resultaten van een specifieke werkwijze, zoals DT of LS.	100			√			
de DIO bewijst doorontwikkeling van het onderzoekend vermogen aan de hand van de inzet van complexere methodologische kennis en vaardigheden.	100			√			

*Criteria zijn gebaseerd op de herziene taxonomie van *Bloom in de klas* (Molein, Rombout, & van Severen, 2020)

** Alleen de rij die aansluit op het traject (versterken, verbreden of verdiepen) is van toepassing.

Cesuur

Voor het productdeel geldt dat alle onderdelen worden beoordeeld als onvoldoende, voldoende, ruim voldoende of goed. Alle onderdelen moeten minimaal met voldoende worden beoordeeld.

Afronding van het onderdeel onderzoekend vermogen

In dit traject rond je het onderdeel onderzoekend vermogen af met een plan van aanpak en een uitgewerkt beroepsproduct, waarin je het onderzoeksproces en het beoogde beroepsproduct onderbouwd beschrijft.

Je werkt het plan van aanpak en het beroepsproduct uit volgens de fasering en criteria van de bijbehorende rubric.

Als het proces is beoordeeld met voldaan en het product met minimaal voldoende, dan worden de studiepunten toegekend.

Per jaar heb je twee kansen om de opdracht onderzoekend vermogen in te leveren. De opdracht wordt nagekeken vanaf dat het inlevermoment gesloten is. Binnen 15 werkdagen mag je een beoordeling in Educator verwachten en wordt het beoordelingsformulier geüpload in Brightspace.

Beoordelingsinstrumenten

De beoordeling van het onderzoekend vermogen in leerjaar 3 wordt vastgelegd in twee documenten. Ten eerste het beoordelingsformulier Plan van Aanpak ONDV leerjaar 3. De eindbeoordeling vindt plaats aan de hand van het document 'Eindbeoordeling ONDV leerjaar 3'. Je vindt beide documenten op Brightspace.

Literatuur

Naast literatuur over het DOEN van onderzoek is er momenteel ook literatuur beschikbaar die aandacht besteedt aan het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen. Dat sluit aan bij dat wat de beroepscontext verwacht van docenten-in-opleiding. Daarom stellen we literatuur over het onderzoekend vermogen verplicht en bevelen we boeken die gaan over het doen van onderzoek aan.

Verplicht:

Van den Herik, M., & Schuitema, A. (2016). *Een onderzoekende houding, werken aan professionele ontwikkeling*. Coutinho.

Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2020). *Praktijkonderzoek in de school*. Coutinho.

Aanbevolen literatuur:

De Vries, S., Verhoef, N., & Goei, S.L. (2016). *Lesson Study: Een praktische gids voor het onderwijs*. Garant.

De Vries, S., Goei, S.L. & Verhoef, N. (2022). *Basisboek Lesson Study in de lerarenopleiding*. Boom uitgevers

Doorewaard, H., & Tjemkes, B. (2019). *Praktijkgericht kwantitatief onderzoek. Een praktische handleiding*. Boom.

Doorewaard, H., Kil, A., & Van de Ven, A. (2023). *Praktijkgericht kwalitatief onderzoek. Een praktische handleiding*. Boom

Grit, R., & Julsing, M. (2021). *Zo doe je een ...onderzoek*. Noordhoff Uitgevers.

Harinck, F.J. H. (2013). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. (4e druk). Maklu Uitgevers.

Lucassen, M. (2022, december 19). *Vernieuwenderwijs*. Opgehaald van: <https://www.vernieuwenderwijs.nl/design-thinking-klas/>

Munnike, L., Rozendaal, J.S., van Katwijk, L. (2024). *Onderzoekend vermogen ontwikkelen tijdens je lerarenopleiding*. Boom

Van den Berg, N., & Teurlings, C. (2022, april 14). *Van praktijkvraag naar onderzoeksvraag*. Opgehaald van <https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/Kennisrotonde-publicatie-Vraagarticulatie.pdf>

Van Zeeland, E. (2022). *Aan de slag met design thinking*. Hoofduitgeverij Flook.

Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Boom Lemma uitgevers

Verantwoording

Er is gekozen om de studiehandleiding vooral te schrijven voor docenten-in-opleiding. Met de taal die wordt gebruikt willen we docenten-in-opleiding motiveren om met de studiehandleiding aan de slag te gaan.

Uitgangspunten

Lerarenopleiders leiden docenten-in-opleiding op voor de **beroepscontext**: het onderwijs. In deze beroepscontext creëert de docent-in-opleiding allerlei **beroepsproducten** (en –diensten). Deze producten zijn onlosmakelijk verbonden met de kennis en kunde die hoort bij het beroep en ze zijn betekenisvol in de context van het beroep. Steeds meer hbo-opleidingen geven de beroepsproducten daarom een prominente rol in de opleiding. Ook wij kiezen ervoor om de beroepscontext en de bijbehorende beroepsproducten centraal te zetten in de leerlijn ‘onderzoekend vermogen’.

Bij het creëren van beroepsproducten speelt onderzoekend vermogen een belangrijke rol. Onderzoekend vermogen bestaat uit drie elementen:

1. Een onderzoekende houding: opmerkzaam, nieuwsgierig, bedachtzaam en kritisch zijn en gericht op het delen van je kennis
2. Evidence Informed werken: gebruik maken van kennis over wat werkt in het onderwijs
3. Onderzoeksmatig werken: systematisch en objectief naar de praktijk en het eigen handelen kijken, met als doel deze telkens verder te ontwikkelen.

In de beroepsproducten zelf is niet direct te zien hoe ze tot stand zijn gekomen. Om dat verdiepende proces ook te ‘vangen’, wordt een logboek bijgehouden. Het logboek is de plek voor onderbouwing en verantwoording van en reflectie op de gemaakte keuzes. Hierin wordt het onzichtbare zichtbaar gemaakt.

De vorm van het logboek staat niet vast; in het logboek kunnen teksten inzitten, maar ook audio, video en ander beeldmateriaal zijn mogelijk. Zolang maar helder wordt wat de docent -in-opleiding hoe heeft gedaan en waarom – en wat hij ervan geleerd heeft.

In jaar vier doet de student het afstudeerproject: de combinatie van een beroepsproduct, het verdiepende proces en de vakinhoud. Dit wordt het eindwerk onderzoekend vermogen.

Werken aan onderzoekend vermogen doet de docent-in-opleiding niet alleen. De DIO leert en werkt nooit alleen, maar altijd als lid van een leergemeenschap. Dat kan op de opleidingsschool zijn, waarbij samengewerkt wordt met andere docenten-in-

opleiding en mogelijk ook gediplomeerde docenten of docenten in andere leertrajecten bijvoorbeeld PDG-traject, Ad-traject enzovoorts. Op Windesheim zijn de docenten-in-opleiding bij AVO altijd onderdeel van een BLG, waar expliciet aandacht is voor de elementen van onderzoekend vermogen. Bij BO wordt hieraan in de onderwijseenheden Samen Opleiden gewerkt.

Natuurlijk zijn ook vaardigheden nodig om het onderzoekend vermogen te ontwikkelen. Deze vaardigheden worden just-in-time aangeboden gedurende de gehele opleiding en de student kiest wat wanneer wordt opgepakt. Er wordt wel een advies gegeven voor wat wanneer relevant is (er is een opbouw in kennis en vaardigheden). Bij AVO wordt de ondersteuningslijn verweven in de BPB-lijn van de brede leergemeenschap. Bij BO werken studenten in de modules Samen Opleiden expliciet aan de ontwikkeling van het onderzoekend vermogen.

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Het onderzoekend vermogen staat altijd ten dienste van de beroepspraktijk
- Het onderzoekend vermogen wordt zichtbaar in beroepsproducten
- Het onderzoekend vermogen als centrale term voor de drie onderdelen (onderzoekende houding, evidence informed werken en onderzoeksmatig werken) en dus niet de term onderzoek.
- Alle elementen van het onderzoekend vermogen krijgen aandacht
- Het verdiepende proces wordt zichtbaar in het logboek
- Opbouw in complexiteit en zelfstandigheid
- Het afstudeerproject: beroepsproduct, vak en verdiepend proces ineen
- Leren doen we samen
- Just-in-time ondersteuning in kennis en vaardigheden

Suggesties voor invulling begeleiding

Studenten kiezen in jaar drie, afhankelijk van de stand van zaken van hun onderzoekend vermogen, een traject dat is gericht op versterken, verbreden of verdiepen. Maak van de DIO's met eenzelfde traject (kleine) leerteams. Hieronder geven we suggesties om deze trajecten in te vullen.

Traject: versterken

Wijs de DIO op de beoordelingsrubrics van leerjaar 1 en 2 voor het verwachte niveau van onderzoekend vermogen. De omschrijvingen geven een concreet beeld van de verschillende criteria.

Op de elo staan microcursussen (jaar 1 en 2) over de verschillende aspecten van onderzoekend vermogen. Laat DIO die microcursussen doorlopen die bij hun specifieke verbeterpunten past passen.

De verbeteringen kunnen zich op één of meerdere aspecten van het onderzoekend vermogen richten. Hieronder hebben we aanwijzingen en suggesties verzameld voor elk aspect.

a: onderzoekende houding nog niet op niveau

De begeleider heeft een voorbeeldrol en die zien DIO's (te) weinig. Zie bijvoorbeeld Griffioen, D.M.E. (2017). Onderzoek in onderwijs: Docenten als Essentiele Schakel in een Complexe Transformatie. Inleiding op het themanummer (in: *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 35(2), pp. 2-8). Toon zelf dus een onderzoekende houding, door expliciet te benoemen waarover je je verwondert, welke vragen je jezelf stelt, deel een interessante bron om samen te bespreken en kritische vragen over te stellen, zet een vragenlijstje o.i.d. in of doe een experiment met je leerteam.

Bij een onderzoekende houding horen de begrippen nieuwsgierig, kennisdeler, kritisch, opmerkzaam en bedachtzaam. Om systematisch te werken aan één of meerdere aspecten, kunnen de bijbehorende toelichtingen en oefeningen uit het boek *Een onderzoekende houding, werken aan professionele ontwikkeling* (Van den Herik & Schuitema, 2016) worden uitgevoerd en degelijk nabesproken.

Aanvullende tips om naast het bovenstaande boek te gebruiken:

- Nieuwsgierigheid kan worden opgewekt door een bepaalde onvoorspelbaarheid. Die kan bestaan uit onbekende, ongebruikelijke of complexe aspecten (Kennisrotonde, 2017).
- Kritisch zijn doet een beroep op logisch en kritisch denken. Je gebruikt argumenten om een redenering op te zetten en tot een logische conclusie te komen. Het boekje *Logisch en kritisch denken* bevat een overvloed aan kleine oefeningen, waarmee o.a. argumenteren, concluderen, verifiëren en falsifiëren expliciet geoefend kunnen worden.

Burgers, S. (2021). *Logisch en kritisch denken. Onderzoeken. Argumenteren. Concluderen*. [2^e herziene druk]. Coutinho.

- Bedachtzaamheid raakt sterk aan rust en tijd nemen voor voorbereiding en reflectie. Het betreft de stappen die je neemt voordat je tot actie overgaat. Denk bij voorbereiding aan jezelf goed informeren, meerdere opties opstellen en openhouden, beslissingen uitstellen totdat je een besluit goed kunt funderen. Achteraf sta je nadrukkelijk stil bij je eigen handelen, stelt vast waarover je tevreden bent, wat anders kan/moet en hoe je daaraan gaat werken. In de begeleiding kun je met het leerteam de tijd nemen om expliciet het gesprek aan te gaan over de onderstaande punten:
De Steven. (z.d., 16 november). *Bedachtzaam: doordacht en weloverwogen*. Opgehaald van <https://www.desteven.nl/persoonlijke-ontwikkeling/kernkwaliteiten/bedachtzaam>.
- Opmerkzaamheid heeft te maken met goed waarnemen: het bewust inzetten van zintuigen of op basis van signalen, dat wat je ziet, hoort enzovoort, je bewust worden. Je merkt dus iets op en vervolgens gaat daar de focus naartoe. Een fraai beschreven voorbeeld vind je op [Een oefening in waarnemen | Mens en Gezondheid: Leven \(infonu.nl\)](#)
Waarnemingsoefeningen vind je op de elo bij Achtergrondinformatie. Het gaat mogelijk wat 'ver' maar opmerkzaamheid is te stimuleren via Mindfulness. Bij mindfulness gaat het om aandacht voor het hier en nu, zonder oordelen en zonder je te laten afleiden door wat er allemaal om je heen gebeurt (www.psychologytoday.com/us/basics/mindfulness). Op internet staan diverse oefeningen; let wel goed op de kwaliteit van de bron.

Op internet circuleren overigens veel verschillende manieren om een onderzoekende houding te bevorderen, maar de meeste daarvan zijn niet gevalideerd. Alleen het werken met concept cartoons lijkt wel te werken, volgens Kennisrotonde (2017). Een concept cartoon is een stripafbeelding waarin figuren verschillende antwoorden en argumenten geven op een vraag of met elkaar in discussie zijn over een wetenschappelijk verschijnsel. De cartoons zetten lerenden aan tot discussie over hun eigen denkbeelden.

- Goossens, L., Dekker, S. & Peeters, M. (2016). Conceptcartoons en denksleutels. *JSW*, 2, 40-43.
- Kennisrotonde. (2017). *Welke interventies van docenten bevorderen de onderzoekende houding van leerlingen in het VO?* (KR. 253). Kennisrotonde.
- Keogh, B., & Naylor, S. (1999). Concept cartoons, teaching and learning in science: An evaluation. *International Journal of Science Education*, 21(4), 431-446.

b: evidence informed en/of onderzoeksmatig werken nog niet op niveau

Hoofdstuk 2 van *Basisboek Ontwerponderzoek* kun je gebruiken om het evidence informed werken te versterken. De onderzoeksactiviteiten worden gekoppeld aan bestaande inzichten. Het gaat dan om het kunnen zoeken, selecteren, beoordelen, verwerken en verbinden van informatie. De reflectieopdrachten in dit hoofdstuk bieden houvast voor de begeleiding.

Van der Werff, A., Kampman, L., & Pont, H. (2020). *Basisboek ontwerponderzoek. Ontwerp je onderwijs in de praktijk*. Van Gorcum.

Denk ook aan de ondersteuning die het Mediacentrum aanbiedt over informatievaardigheden.

<https://www.mediacentrumwindesheim.nl/advies-en-ondersteuning/informatievaardigheden>

Traject: Verbreden

alle aspecten van onderzoekend vermogen zijn op niveau, handelingsrepertoire van DIO wordt uitgebreid

Het verbredingstraject richt zich op uitbreiding van het handelingsrepertoire door een nieuwe werkwijze uit te proberen. Dit vraagt van de begeleider kennis en vaardigheden van / voor die werkwijze. Ervaring met die werkwijze is handig, maar het is ook een optie om zelf samen met de DIO's het experiment aan te gaan.

Structureer de begeleiding aan de hand van de stappen of fasen die bij de specifieke werkwijze horen. Een goede uitleg voor Lesson Study en Design Thinking is te vinden in de genoemde bronnen. Voor DT is er een uitgebreide Powerpoint beschikbaar (elo > Achtergrondinformatie > PPT *Design Thinking – de basis*). Voor LS is er een tekstdocument met uitleg over de aanpak (elo > Achtergrondinformatie > pdf *Lesson Study en onderzoekend vermogen*). Zorg voor een goede introductie op de werkwijze en doorloop vervolgens de stappen of fasen gezamenlijk in het leerteam.

Mocht er gekozen worden voor een werkwijze die op een opleidingsschool wordt gehanteerd, dan is het aan te raden om de deskundigheid vanuit de opleidingsschool in te schakelen.

Windesheim heeft deskundigheid in huis over diverse werkwijzen, onder andere bij lectoraten en bij de Corporate Academy. Maar ook binnen avo/bo zijn collega's die meer dan gemiddelde expertise hebben over een bepaald onderwerp. Maak gebruik van die expertise en ervaringen!

We noemen een aantal mogelijke ingangen.

Lesson Study:

- lectoraat Leraren en Lerarenopleiders in inclusieve Leeromgevingen – lector Sui Lin Goei

Design Thinking:

- opleiding Dienstverlening & Producten - Henrik Jager.

Traject: Verdiepen

alle aspecten van onderzoekend vermogen op niveau, verdiepen ten aanzien van kwaliteitsaspecten (theoretisch kader, methodologie)

Het verdiepingstraject richt zich op meer semi-wetenschappelijk onderzoek. Dit vraagt van de begeleider met name meer methodologische kennis en vaardigheden. Ervaring in het zelf doen van onderzoek is in dit verband helpend. De beide boeken van Doorewaard en Tjemkes (*Praktijkgericht kwantitatief onderzoek en Praktijkgericht kwalitatief onderzoek*) bieden houvast en vormen een goede basis als structuur voor de begeleiding.

Zorg voor een goede introductie over

- kwalitatief en kwantitatief onderzoek,
- opzetten van een literatuurreview ten behoeve van een theoretisch/conceptueel kader,
- data-verzamelings- en data-analysemethodes,
- logica en consistentie in de rapportage.

Het is handig als deze introducties gepaard gaan met activerende oefeningen.

Bepaal samen met het leerteam op welke thema's het accent wordt gelegd. Alles onderwerpen van de bullets verdiepend uitwerken is niet haalbaar. We adviseren om oefeningen voor de vastgestelde thema's gezamenlijk uit te voeren, waarbij de begeleider de DIO's meeneemt in de uitwerkingen en uiteenlopende voorbeelden kan laten zien.

Denk aan het uitnodigen van een gastspreker, bijvoorbeeld vanuit een van de lectoraten van Windesheim.

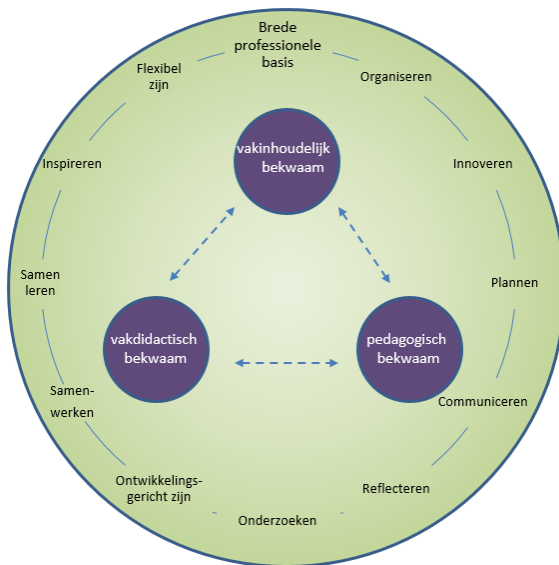
Windesheim heeft lectoraten waar én veel methodologische kennis en ervaring, én diepgaande inhoudelijke kennis over onderwijsthema's aanwezig is. Maak gebruik van die kennis en ervaringen!

Voor het onderwijs zijn vermoedelijk de onderzoeken van onderstaande lectoraten het meest relevant:

Jeugd – Jeugd en Media – Leraren en Lerarenopleiders in inclusieve Leeromgevingen –
Onderwijsinnovatie en ICT.

Een compleet overzicht vind je op <https://www.windesheim.nl/onderzoek>.

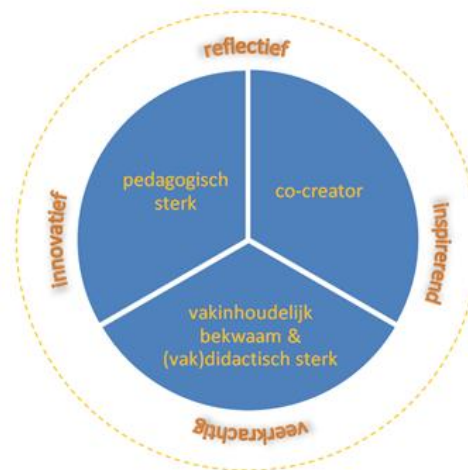
De bekwaamheidseisen voor de leraar (v)mbo

- Vakinhoudelijke bekwaamheid
- Vakdidactische bekwaamheid
- Pedagogische bekwaamheid

Het gaat om alle bekwaamheidseisen inclusief de brede professionele basis.

Naast bekwaamheidseisen is er ook een beroepsbeeld van een docent werkzaam in het beroepsonderwijs. De docent in het beroepsonderwijs onderscheidt zich van andere docenten doordat hij steeds te maken heeft met het beroepenveld, het veld waarvoor studenten worden opgeleid. Dit beroepenveld is aan verandering onderhevig. In dit licht zijn veerkracht en co-creatie voor een docent beroepsonderwijs ook van belang.

Studiebelasting

Binnen de lerarenopleidingen van AVO is het onderzoekend vermogen gekoppeld aan de BPB, brede professioneel basis. Bij de lerarenopleidingen van beroepsonderwijs maakt het onderzoekend vermogen onderdeel uit van samen opleiden.